گەندەڵی لە عێراق و هەرێمی کوردستان 785 ملیار دۆلار تێدەپەڕێنێت ... شوانە حەسەن ابوبکر

گەندەڵی سیاسی بریتی لە دەستکاریکردنی ڕێنمای و یاسا و دامەزراوە دەستورییەکان لە لایەن ئەو بڕیار بەدەستە سیاسیانەی کە بە خراپی سود لە پێگەی خۆیان وەرئەگرن ،بۆ پاراستن و هێشتنەوەی دەسەڵات و سەروەت وسامانیان .
کارێکی زۆر سروشتییە کە بیر لە هەڵبژاردن بکرێتەوە کاتێک باس لە گەندەڵی سیاسی ئەکەین . بەمەبەستی ئاڵ و گۆڕ کردنی دەسەڵاتداران لە پێگەو پۆستەکانیان ، وەک ڕێکارێک بۆ بەرەنگاربونەوەی گەندەڵی سیاسی .

بەڵام لە و ووڵاتانەی کە خاوەن دامەزراوەو دەزگای یاسایی و دیموکراتی نین دەرکەوتووە کە ئەنجامدانی هەڵبژاردن هیچ کاریگەرییەکی ئەوتۆ ناکاتە سەر کەمکردنەوەی ئاستی گەندەڵی تێیدا دەتوانین هەرێمی کوردستانیش وەکوو نمونەیەکی دیار و بەرچاو ببینین .

بەداخەوە لە هەرێمی کوردستانیش بەهۆی دەسەڵاتی حیزب گەری یەکێتی و پارتیەوە گەندەڵی بەشێوازێکی فراوان بونی هەیەو چەندان شێوازی تریش هەن کە لەهەوڵ دان بۆ بنبڕکردنیان بەڵام کارێکی ئەستەمە چونکە تەواوی دام و دەزگاکان کۆنترۆڵ کراون لەژێر دەسەڵاتی خۆیاندان لەهەردوو زۆنی سەوز و زەرد . ئەمساڵیش لە ڕیزبەندی ووڵاتە گەندەڵەکان لەسەر ئاستی جیهان عێراق و هەرێمی کوردستان لە پلەی حەوتەمدایە لە دوای هەر یەک لە ووڵاتەکانی سۆماڵ ، باشوری سودان، سوریا ، ئەفغانستان ، یەمەن ، کۆریای باکور.لەم چەند ڕۆژەی ڕابردودا ناوەندی عێراقی بۆ لێکۆڵینەوەو شیکاریە سیاسیەکان، ئاشکرایکردوە کە قەبارەی گەندەڵی لەعێراق و هەرێمی کوردستاندا گەیشتۆتە زیاتر لە 785 ملیار دۆلار دەشێت، هەوڵەکانی روبەڕوبونەوەی گەندەڵی لە لایەن حکومەتەکەی عادل عەبدولمەهدی-ەوە توشی بنبەست بوە بەهۆی ئەو ئاستەنگی و ڕێگریانەی حیزبە سیاسیەکان و میلیشیاکانیان دروستیان کردوە.

بە پێی راپۆرتێکی ناوەندی عێراقی بۆ لێکۆڵینەوەو شیکاریە سیاسیەکان (ICPAR)، “هەمان ئەو حیزب و هاوپەیمانیە سیاسیانەی کە لە 2003 ەوە حکومەتە یەك لەدوای یەکەکانی عێراقیان دروست کردوەو متمانەشیان بە عادل عەبدولمەهدی و کابینەکەی بەخشیوە لە ئێستادا کەوتونەتە هەڵپەی بەدیهێنانی بەرژەوەندیە تایبەتی و حیزبیەکانی خۆیان و بۆ ئەو مەبەستەش فشارەکانیان چڕکردۆتەوە لەسەر کابینەکەی عەبدولمەهدی”.

راپۆرتەکەی (ICPAR)، کە لە لایەن محەمەد حسێن یەکێك لە توێژەرانی ناوەندەکەوە ئامادەکراوە، لە زاری کۆمەڵێك سەرچاوەو بەڵگەنامەی فەرمیەوە ئەوەی رونکردۆتەوە کە هەر هەمان ئەم حیزب و لایەنە سیاسیانە لە نێوان ساڵانی 2003 و 2019 دا بە بەهای زیاتر لە 801 ملیار دۆلار گەندەڵیان ئەنجامداوەو زیانیان بە سامانی گشتی عێراق و هەرێمی کوردستان گەیاندوە، ئەمەش لە رێگای کۆمەڵێك فێڵ و میکانیزمی دارایی و ئیداریی جیاجیاوە وەك پرۆژەی وەهمی، دزین و بەقاچاخبردنی نەوت، هەبونی زیاتر لە یەك ملیۆن و 100 هەزار فەرمانبەرو موچەخۆری بندیوار لەهەردو حکومەتی بەغداو هەولێر.

ناوەندی عێراقی بۆ لێکۆڵینەوەو شیکاریە سیاسیەکان دەزگایەکی سەربەخۆی توێژینەوەی سیاسی و ئابوریە و لە لایەن کۆمەڵێك توێژەری عێراقی و بیانی-ەوە ئەمساڵ دامەزرا.

گەندەڵی چەندین چالاکی جۆراو جۆر ئەگرێتەوە لەوانە(بەرتیل ، دزی کردن لە ماڵی گشتی) ،بە پێی بڕی ئەو پارەیەی کە دەدزرێت یاخود بە پێی ئەو سێکتەرەی کە تێیدا ڕوودەدات گەندەڵی پۆلێن ئەکرێت بۆ :

گەندەڵی گەورە (Grand Corruption) ،

گەندەڵی بچووک (Corruption Petty)

گەندەڵی گەورە مانای چییە : گەندەڵی گەورە بریتییە لە خراپ بەکارهێنانی دەسەڵاتی باڵا (واتە لە ئاستێکی بەرزی بەرپرسیارێتیدا) بۆ بەدەستخستنی دەسکەوت بۆ کەمینەیەک لە سەر حسابی زۆرینە ، ئەم جۆرە لە گەندەڵی بەشێوەیەکی بەربڵاو زیان بە تاکەکان و بە کۆمەڵگەش ئەگەیەنێت .گەندەڵی بچوک : بریتییە لە خراپ بەکارهێنانی دەسەڵات لەلایەن فەرمانبەرانی حکومییەوە بەشێوەیەکی ڕۆژانە لە کاتی بەریەککەوتنیان لەگەڵ هاووڵاتی ئاسایی ، بۆ بەدەست هێنانی خزمەتگوزارییە گشتییەکان ی وەک تەندروستی و خوێندن و ئاو وکارەبا لەگەڵ بەدەستهێنانی پێداویستتییە

سەرەکییەکانی ژیان .

ڕۆژنامەنووس: شوانە حەسەن ابوبکر